

RS

چرا جنگ تجاری؟

دونالد ترامپ در حال بررسی کاهش تعرفه‌های سنگینی است که پس از دوره‌ای از تشدید تنش‌های اقتصادی با چین در اوایل آوریل وضع شد. تعرفه‌های «روز آزادی» که ترامپ اعلام کرد، باعث شد چین فوراً واکنش نشان دهد و طرفین تعرفه‌هایی بسیار سنگین، به ترتیب ۱۴۵ و ۱۲۵ درصد، علیه یکدیگر اعمال کنند. این رویدادها به قطع ناگهانی روابط اقتصادی دو قدرت بزرگ جهان انجامید و خطر درگیری را به سطحی بی‌سابقه‌رساند.

نرمش اخیر ترامپ را می‌توان نشان‌ه‌ای مثبت در نظر گرفت، زیرا ادامه جنگ تعرفه‌ای می‌تواند به قطع کامل روابط و حتی خشونت گسترده بین ایالات متحده و چین منجر شود. با این حال، موانع متعددی وجود دارد که مسیر کاهش تنش را دشوار می‌کند. هر دو طرف اقدامات خسارت‌باری انجام داده‌اند و دولت ترامپ با تشویق کشورهای ثالث به قطع همکاری با چین، خطر گسترش بحران را افزایش داده است. این روندی می‌تواند زنجیره‌ای از تشدید تنش‌ها را در پی داشته باشد که کنترل آن به‌سادگی ممکن نیست.

تحلیلگران تا مدت‌ها نسبت به جدی بودن خطر این درگیری بی‌توجه بودند و آن را به‌عنوان اختلافات تجاری قابل مدیریت تلقی می‌کردند. تصور غالب این بود که جنگ تعرفه‌ای در حد اقدامات اقتصادی محدود باقی خواهد ماند. اما در عمل، این بحران در زمینه‌های اقتصادی، نظامی و فلسفی ابعاد گسترده‌تری یافته و تهدید به تغییر ساختار کلی روابط میان دو کشور کرده است. در دوره نخست ریاست‌جمهوری ترامپ و بعد در دوره بایدن، روند شکل‌گیری بلوک‌های ژئوپلیتیکی متخاصم شدت گرفت. سیاست‌های محدودکننده بایدن علیه چین، که ادامه‌ی سیاست‌های دولت ترامپ بود، رهبران یکن را به این باور رساند که آمریکا به شکلی بنیادین با منافع چین خصومت دارد. این تصور، فضای دیپلماتیک میان دو کشور را به شدت مسموم کرد.

با این حال، ترامپ در مقایسه با اطرفیان‌ش گرایش بیشتری به معامله نشان می‌داد. تحسین شخصی او از شی‌جین‌پینگ و بی‌اعتمادی‌اش به دکترین‌های سنتی سیاست خارجی آمریکا، فضایی برای تغییر مسیر روابط فراهم کرده بود. چین این فرصت را درک کرد و پس از پیروزی ترامپ در انتخابات، تلاش‌هایی برای ارتباط غیررسمی با حلقه داخلی او آغاز کرد. پکن ایده‌هایی درباره چگونگی همکاری برای پاسخ به اولویت‌های ترامپ مطرح کرد و در پی ایجاد کانال‌های ارتباطی پایدار بود. با این وجود، شخص ترامپ مانعی بزرگ برای موفقیت این مسیر بود. او به جای پاسخ به اقدامات پکن، تصمیم گرفت با افزایش ۱۰ درصدی تعرفه‌ها علیه چین واکنش نشان دهد و این اقدامات را به بهانه مقابله با تجارت فنتانیل توجیه کرد. تعرفه‌های تنبیهی علیه کشورهای کانادا و مکزیک به سرعت لغو شد، اما فشارها بر چین ادامه یافت و در مارس نیز مجدداً تعرفه‌ها علیه چین افزایش پیدا کرد.

چین در مراحل نخستین با خوشبینداری واکنش نشان داد و امیدوار بود فضای مذاکره حفظ شود. با این حال، پس از تعرفه‌های جدید، پکن رویکرد خود را تغییر داد و خواستار مذاکراتی بر مبنای برابری و احترام متقابل شد. این تغییر موضع ناشی از برداشت چین بود که ترامپ قصد دارد از تحقیر چین برای نمایش قدرت خود استفاده کند، همان‌گونه که پیش‌تر با کشورهای چون کانادا، کلمبیا و اوکراین چنین کرده بود.

مشروعیت و ایدئولوژی سیاست خارجی چین مبتنی بر مقاومت در برابر سلطه خارجی است و حساسیت شدید دیپلمات‌های چینی به رفتار تحقیرآمیز از همین ریشه ناشی می‌شود. با وجود بررسی کاهش تعرفه‌ها، ترامپ همچنان اصرار داشت که چین باید آغازگر روند مذاکره باشد. او و مشاوران نزدیکش این دیدگاه را تکرار کردند که چین مایل به معامله است اما نمی‌داند چگونه باید عمل کند. چین ضمن ابراز آمادگی برای مذاکره، اعلام کرد که تحت فشار تسلیم نخواهد شد و خواستار فرآیند روشن و دستور کار مشخص از سوی آمریکا شد. وزارت بازرگانی چین پیشنهاد کرد که ترامپ با لغو تعرفه‌های یک‌جانبه راه را برای ازسرگیری مذاکرات باز کند.

همزمان، در حالی‌که هر دو کشور در مجامع عمومی یکدیگر را متهم می‌کنند، در پشت صحنه وارد خطرناک‌ترین مسیر شده‌اند: وادار کردن کشورهای دیگر به انتخاب میان یکی از آن‌ها. دولت ترامپ از متحداش خواسته روابط اقتصادی خود با چین را قطع کنند و چین نیز تهدید به اقدامات تلافی‌جویانه معادل کرده است. اکنون شاهد صحنه‌ای هستیم که در آن دو قدرت جهانی همچون کودکانی لجباز رفتار می‌کنند که هریک انتظار دارد دیگری گام اول را بردارد. هرچه این بن‌بست طولانی‌تر شود، احتمال حرکت به سوی درگیری و بحران بیشتر خواهد شد.

محمدحسین لطف‌الهی

خبرنگار بین‌الملل

در شرایطی که اوکراین طرح پیشنهادی واشنگتن برای پایان جنگ با روسیه را رد کرده، دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا، صبح روز شنبه ۲۶ آوریل اعلام کرد که در ادامه تلاش‌ها برای پایان جنگ روسیه و اوکراین، «بر سر خیلی از موضوعات اساسی توافق حاصل شده» و تأکید کرد حالا زمان آن رسیده است که مقام‌های روسیه و اوکراین در عالی‌ترین سطوح با یکدیگر دیدار و کار را تمام کنند.

استیو ویتکاف، فرستاده ویژه رئیس‌جمهور آمریکا روز جمعه ۲۵ آوریل عازم مسکو شد و با ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه دیدار کرد. این چهارمین دیدار ویتکاف با پوتین از زمان بازگشت ترامپ به کاخ سفید محسوب می‌شد.

هم مسکو و هم واشنگتن نتایج این دیدار را مثبت ارزیابی کرده‌اند. بر اساس گزارش خبرگزاری اینترفکس، یوری اوشاکوف، مشاور سیاست خارجی رئیس‌جمهور روسیه پس از این دیدار به خبرنگاران گفت که از نگاه کرملین این دیدار سه ساعته «سازنده و بسیار مفید» بوده و «به روسیه و آمریکا اجازه داد که دیدگاه‌هایشان را نسبت‌ها در موضوع اوکراین بلکه درباره تعدادی از مسائل مهم بین‌المللی دیگر به هم نزدیک‌تر کنند.» به گفته اوشاکوف، یکی از کلیدی‌ترین موضوعات مطرح‌شده در گفت‌وگوی ویتکاف و پوتین، گفت‌وگو پیرامون آغاز مذاکرات مستقیم روسیه و اوکراین بوده که از سال ۲۰۲۲ به این سو متوقف شده است.

واکنش دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا نیز نشان داد که او از نتیجه گفت‌وگوهای ویتکاف و پوتین رضایت دارد. او در پستی در شبکه اجتماعی تروث‌سوشال نوشت: «روز خوبی از نظر گفت‌وگوها و دیدارها با روسیه و اوکراین بود. دو طرف بسیار به توافق نزدیک شده‌اند و اکنون باید در سطحی بسیار بالا دیدار کنند تا کار را تمام کنند. بیشتر نکات اصلی مورد توافق قرار گرفته‌اند. خونریزی را همین حالا متوقف کنید. ما در هر مکانی که لازم باشد، آماده‌ایم تا به پایان دادن به این جنگ بی‌رحمانه و بی‌معناکمک کنیم.»

برعکس ارزیابی مثبت مقام‌های ارشد آمریکایی و روسی از مذاکرات روز جمعه، تحولاتی در جریان است که نشان می‌دهد تنش‌ها میان روسیه و اوکراین نفعتنها رو به کاهش نیست بلکه در صورت تداوم روند فعلی می‌تواند پروسه مذاکرات صلح را به آینده‌ای نامعلوم موکول کند.

در شرق اوکراین، حمله پهبادی روسیه به شهر یاولود، باعث کشته شدن سه غیرنظامی و مجروح شدن ۱۰ غیرنظامی دیگر شد. یک پدر و فرزند هم در روستای یارووا در حملات موشکی و پهبادی روسیه کشته شدند. روز پنجشنبه نیز حمله موشکی گسترده روسیه به شهر کی‌یف، پایتخت اوکراین سبب شد ۱۲ نظامی جان خود را از دست بدهند و ۹۰ نفر نیز مجروح شوند. روز پنجشنبه و پس از حمله موشکی و پهبادی روسیه به کی‌یف که منجر به کشته و زخمی شدن شماری از شهروندان اوکراین شد، ترامپ در اقدامی کم‌سابقه از پوتین انتقاد کرد و گفت که او از این حملات راضی نیست. رئیس‌جمهور آمریکا با انتشار پیامی در شبکه اجتماعی خود، «تروث سوشال» نوشت: «از حملات روسیه به کی‌یف ناراحت‌م. ولادیمیر بس کن، هر هفته ۵ هزار سرباز کشته می‌شوند.» او نوشت: «اجازه دهید توافق صلح را انجام دهیم.»

در مقابل و در واکنش به حملات روسیه، درست ساعاتی پیش از رسیدن ویتکاف به مسکو، یک ژنرال ارشد ستاد کل ارتش روسیه به نام یاروسلاو ماسکالیک، بر اثر انفجار بمب در مسکو کشته شد. هنوز جزئیات زیادی درباره این حادثه منتشر نشده اما تصاویر منتشرشده از انفجار نشان می‌دهد شیوه استفاده‌شده در این عملیات، با عملیات ترور ایگور کریلوف، ژنرال روسی که دسامبر ۲۰۲۴ ترور شد، مشابه است. اوکراین به طور رسمی مسئولیت این حمله را نپذیرفته؛ براساس برآوردها سرویس اطلاعاتی اوکراین اصلی‌ترین مظنون این اقدام به حساب می‌آید. ماسکالیک یکی از اعضای هیئت مذاکره‌کننده روسیه پس از اشغال شبه‌جزیره کریمه و بخش‌هایی از شرق اوکراین در سال ۲۰۱۴ بود. او سال ۲۰۱۹ نیز در نشست هیئت‌های روسیه و اوکراین به‌عنوان یکی از اعضای هیئت مذاکره‌کننده روسیه حضور داشت.

▼ از طرح صلح ترامپ چه می‌دانیم؟

اواسط آوریل، پس از سومین دیدار ویتکاف و پوتین، ایالات متحده یک طرح صلح برای پایان دادن به جنگ در اوکراین آماده و در پاریس آن را به مقام‌های اروپایی و اوکراینی ارائه کرد. مارکو روبیو، وزیر امور خارجه ایالات متحده نیز اوکراینی‌ها را تهدید کرد که اگر سریعاً با طرح پیشنهادی آمریکا موافقت نکنند، ایالات متحده به تلاش برای میانجی‌گری پایان خواهد داد: «اگر تمام کردن این جنگ امکان‌پذیر نباشد، ما باید از آن عبور کنیم. ما باید خیلی سریع در این زمینه به نتیجه برسیم. صحبت من بر سر تنها چند روز است که در بایبیم این کار انجام‌شدنی است یا نه. باید یادآوری کنم که این جنگ ما نیست؛ اگر این [پیشرفت در مذاکرات] قرار نیست اتفاق بیفتد، پس ما صرفاً از مذاکرات کناری می‌کشیم.»

بر مبنای اطلاعات درز‌کرده درباره این طرح صلح پیشنهادی، طرح آمریکا بخش اعظمی از خواسته‌های روسیه را پوشش می‌دهد اما در مقابل، به خواسته‌های اوکراین از جمله

جنگ

اوکراین

خواسته‌هایی که برای جلوگیری از تکرار تجاوز روسیه به اوکراین در آینده، مطرح شده است، توجهی ندارد.

بر اساس گزارش اکسیوس، در این طرح ایالات متحده ضمن تعهد به شناسایی رسمی و حقوقی الحاق شبه‌جزیره کریمه به روسیه از اوکراین هم می‌خواهد تا اقدام مشابهی انجام دهد. کنترل روسیه بر مناطق اشغال‌شده فعلی در اوکراین شامل تقریباً تمام استان لوهانسک و بخش‌هایی از استان‌های دونتسک، خرسون و زاپروژیا نیز به صورت دوقطو به رسمیت شناخته می‌شود. علاوه بر این، ایده پیوستن اوکراین به ائتلاف ناتو کنار گذاشته می‌شود. همچنین، به‌عنوان یک امتیاز دیگر به روسیه، آمریکا متعهد به گسترش همکاری‌های اقتصادی با روسیه به‌ویژه در دو حوزه انرژی و صنایع خواهد شد.

آنچه به اوکراین در این طرح وعده داده شده بسیار متفاوت است. در طرح آمریکا آمده است که اوکراین تضمین امنیتی معتبر از سوی تعدادی از کشورهای اروپایی و احتمالاً چند کشور غیراروپایی دریافت خواهد کرد اما جزئیات این تضمین امنیتی کاملاً مبهم است. ضمن اینکه به اوکراین وعده داده شده که نیروهای نظامی روسیه از بخش‌های کوچکی از استان‌های خارکیف و سومی که در حال حاضر در اشغال روسیه قرار دارد، خارج خواهند شد. در ادامه این طرح آمده است که امکان دریافت غرامت و کمک برای بازسازی برای اوکراین فراهم خواهد شد و کی‌یف این فرصت را خواهد داشت تا فرایند عضویت در اتحادیه اروپا را دنبال کند.

▼ چرا اوکراین مقاومت می‌کند؟

ولودیمیر زلنسکی، رئیس‌جمهور اوکراین روز سه‌شنبه هفته گذشته اعلام کرد که کی‌یف طرح پیشنهادی آمریکا

را نمی‌پذیرد و به‌هیچ‌وجه حاضر نیست الحاق شبه‌جزیره کریمه به روسیه را به رسمیت بشناسد.

اوکراینی‌ها معتقدند حملات روسیه که همچنان در

جریان است، نشان می‌دهد کرملین در مذاکره برای پایان جنگ جدی نیست.

این موضع زلنسکی باعث شد تا در روزهای اخیر ترامپ به او حمله کرده و اوکراین را مقصر تداوم جنگ نشان دهد. رئیس‌جمهور آمریکا روز پنجشنبه در اتاق بیضی کاخ سفید در پاسخ به خبرنگارانی که درباره گفت‌وگوها پیرامون پایان جنگ اوکراین می‌پرسیدند، گفت: «اگر بتوانم این مسئله را به خاطر یک توانایی خاص حل کنم، فوق‌العاده خواهد بود و اگر این اتفاق نیفتد، باید بگویم که فکر می‌کنم روسیه آماده است. خیلی‌ها گفتند روسیه می‌خواهد همه چیز را تصاحب کند. اما من فکر می‌کنم ما با روسیه به توافق رسیده‌ایم. ... حالا باید با زلنسکی به توافق برسیم، و امیدوارم که زلنسکی... فکر می‌کردم مذاکره با زلنسکی راحت‌تر باشد، اما تا اینجا سخت‌تر بوده. اشکالی ندارد، اما به نظرم با هر دو طرف به توافق خواهیم رسید. امیدوارم که این اتفاق بیفتد، چون هدفم نجات دادن است. ما پول زیادی خرج کرده‌ایم، اما مسئله فراتر از این‌هاست، مسئله انسانیت است. این بدترین حالت ممکن است. عکس‌ها را می‌بینم، عکس‌های ماهواره‌ای... هیچ‌وقت چیزی مثل آن ندیده‌ام؛ تصاویر زمین‌هایی بعد از برخی نبردها... وحشتناک است که این جنگ دارد بی‌نتیجه ادامه پیدا می‌کند. اگر من رئیس‌جمهور بودم، هرگز این مشکل به وجود نمی‌آمد. مطمئن باشید آن جنگ هیچ‌گاه رخ نمی‌داد.»

ترامپ در سخنان خود مدعی شد که روسیه برای پایان دادن به جنگ اوکراین «امتیاز بسیار بزرگی» داده، زیرا از تصرف «همه اوکراین» صرف‌نظر کرده است. رئیس‌جمهور آمریکا افزود فشارهای او بر روسیه باعث شده است

که ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه به گفت‌وگو و مذاکره تمایل نشان دهد.

ترامپ در ادامه گفت: «فکر می‌کنم

اما و اگرهای روسیه

چرا طرح آمریکا برای پایان جنگ اوکراین